

Հատուկ կարծիք

Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի վարչական պալատի կողմից
թիվ ՎԴ/3400/05/22 վարչական գործով 07.03.2025 թվականին կայացված
որոշման վերաբերյալ

07.03.2025 թվական

Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի վարչական պալատը (այսուհետ՝
Վճռաբեկ դատարան), 07.03.2025 թվականին գրավոր ընթացակարգով քննելով Դավիթ
Թովմասյանի վճռաբեկ բողոքը ՀՀ վերաքննիչ վարչական դատարանի 29.12.2023 թվականի
որոշման դեմ՝ վարչական գործով ըստ հայցի Դավիթ Թովմասյանի ընդդեմ ՀՀ
նստիկանության պարեկային ծառայության (այսուհետ՝ Ծառայություն)՝ 23.02.2022 թվականի
«Վարչական տույժ նշանակելու մասին» թիվ 8180112625 որոշումը և 29.03.2022 թվականի
«Վարչական ակտերն անփոփոխ թողնելու վերաբերյալ» որոշումն անվավեր ճանաչելու
պահանջի մասին, Վճռաբեկ դատարանի դատավորների ընդհանուր թվի մեծամասնությամբ
որոշել է վճռաբեկ բողոքը բավարարել, բեկանել ՀՀ վերաքննիչ վարչական դատարանի
29.12.2023 թվականի որոշումը և օրինական ուժ տալ ՀՀ վարչական դատարանի 16.05.2023
թվականի վճռին՝ նույն որոշման պատճառաբանություններով:

Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի դատավորներ Ք. Մկոյանս և
Լ. Հակոբյանս, համաձայն չլինելով վերը նշված որոշման պատճառաբանական և
եզրափակիչ մասերի վերաբերյալ Վճռաբեկ դատարանի դատավորների մեծամասնության
կարծիքի հետ, ղեկավարվելով ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 12-րդ հոդվածի
6-րդ և 7-րդ մասերով, շարադրում ենք մեր հատուկ կարծիքն այդ մասերի վերաբերյալ:

1. Վճռաբեկ բողոքի հիմքերը, հիմնավորումները և վճռաբեկ բողոքի քննության համար նշանակություն ունեցող փաստերը.

Այս հատուկ կարծիքը շարադրելիս հիմք են ընդունվել որոշման մեջ ներկայացված՝
վճռաբեկ բողոքի հիմքերը, հիմնավորումներն ու վճռաբեկ բողոքի քննության համար
նշանակություն ունեցող փաստերը:

2. Վճռաբեկ դատարանի պատճառաբանությունները և եզրահանգումները.

Սույն գործով Դատարանը 16.05.2023 թվականի վճռով Դավիթ Թովմասյանի հայցը
բավարարել է՝ պատճառաբանելով, որ վարչական վարույթում առկա վարչական
իրավախախտման վերաբերյալ արձանագրությունը բավարար չէր տրանսպորտային միջոց
վարելու հանգամանքը հաստատված համարելու համար, մինչդեռ նշված իրավաբանական
նշանակություն ունեցող փաստի առկայությունը պարտադիր պայման էր Վարչական
իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 126-րդ հոդվածի 2-րդ մասի կիրառման
համար: Արդյունքում՝ Դատարանը գտել է, որ վիճելի է մնում հայցվորի կողմից
իրավախախտում կատարելու, մասնավորապես՝ տրանսպորտային միջոց վարելու փաստը,
ուստի ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 29-րդ հոդվածի առաջին մասի իմաստով
դրա բացասական հետևանքները պետք է կրի Ծառայությունը:

Վերաքննիչ դատարանը 29.12.2023 թվականի որոշմամբ ամբողջությամբ բավարարել է Ծառայության վերաքննիչ բողոքը՝ Դատարանի վճիռն ամբողջությամբ բեկանել և փոփոխել է՝ հայցը մերժել է: Վերաքննիչ դատարանը մասնավորապես արձանագրել է հետևյալը. «սույն դեպքում հայցվորը չի վիճարկել, որ եղել է ոչ սթափ, այլ պնդել է, որ տրանսպորտային միջոցի վարորդը ինքը չէ: Վերաքննիչ դատարանը փաստում է, որ նշված փաստարկը հիմնավորելու համար հայցվորի կողմից չի ներկայացվել որևէ թույլատրելի և վերաբերելի ապացույց, հատկապես հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ բացահայտված չէ, թե հայցվորի կողմից տրանսպորտային միջոցը չվարելու պայմաններում ինչ կերպ Ոստիկանության պարեկային ծառայությունը կարող էր նույնականացնել հայցվորին, արձանագրությունում նշել անձնական տվյալներ և կազմել համապատասխան արձանագրություն, այնուհետև՝ որոշում: Հարց է ծագում, եթե հայցվորը չէր վարում տրանսպորտային միջոցը, ինչու պետք է ներկայանար և ներկայացնել համապատասխան փաստաթղթեր, որոնց միջոցով պարեկը նույնացրել է անձին, անցնել համապատասխան զննության: Նշված հանգամանքը համակցության մեջ գնահատելով պատասխանողի կողմից ներկայացված վարչական վարույթի այլ նյութերով, Վերաքննիչ դատարանը անհիմն է համարում ՀՀ վարչական դատարանի եզրահանգումն առ այն, որ վիճելի է մնում հայցվորի կողմից իրավախախտում կատարելու, մասնավորապես՝ տրանսպորտային միջոց վարելու փաստը:

(...)

Տվյալ դեպքում հայցվորը չի ներկայացրել որևէ ապացույց, որով կհիմնավորել վարչական իրավախախտումն այլ անձի կողմից կատարված լինելու հանգամանքը, վերջինս միայն վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ արձանագրությունում նշել է, որ ինքը չի եղել վարորդը: Մինչդեռ, հայցվորի կողմից չի ներկայացվել տեղեկություններ, թե ով է վարել իրավախախտման կատարման պահին: Ոստիկանության հայցվորի վկայակոչած փաստարկը բավարար չէ փաստելու, որ նշված իրավախախտումը կատարվել է այլ անձի կողմից: Հերևաբար, Վերաքննիչ դատարանն արձանագրում է, որ հայցվորի կողմից մեքենան ոչ սթափ վիճակում վարելու փաստը հաստատվում է գործում առկա փաստաթղթերով, մասնավորապես՝ վարչական իրավախախտման վերաբերյալ արձանագրությամբ, վարորդի սթափության վիճակի զննության վերաբերյալ արձանագրությամբ»:

Վճռաբեկ դատարանը որոշել է Դավիթ Թովմասյանի վճռաբեկ բողոքը բավարարել, բեկանել ՀՀ վերաքննիչ վարչական դատարանի 29.12.2023 թվականի որոշումը և օրինական ուժ տալ ՀՀ վարչական դատարանի 16.05.2023 թվականի վճռին՝ պատճառաբանելով, որ «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 10-րդ, 43-րդ հոդվածների և ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 29-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետի կարգավորումներով օրենսդիրը երաշխավորել է, որ

- վարչական մարմնի կողմից քննարկվող փաստական հանգամանքների վերաբերյալ անձի ներկայացրած տվյալները, տեղեկությունները համարվում են հավաստի բոլոր դեպքերում, քանի դեռ վարչական մարմինը հակառակը չի ապացուցել,

- անձի և վարչական մարմնի փոխհարաբերություններում ապացուցման պարտականությունը կրում է վարչական մարմինը՝ անձի համար ոչ բարենպաստ փաստական հանգամանքների առկայության դեպքում,

- անձին վարչական պատասխանատվության ենթարկելու վարույթում անձի հակահրավակական, մեղավոր վարքագիծ ցուցաբերած լինելու ապացուցման բեռը դրված է վարչական մարմնի վրա,

- վիճարկման հայցով ապացուցման բեռը դրված է վարչական մարմնի վրա, որն ընդունել է միջամտող վարչական ակտը՝ դրա համար հիմք ծառայած փաստերի մասով, և եթե բոլոր ապացույցները հետազոտելուց հետո գործի ելքը պայմանավորող որևէ փաստ մնում է չապացուցված, ապա դրա բացասական հետևանքները կրում է այդ փաստի ապացուցման բեռը կրող կողմը:

Այսպիսով, Վճռաբեկ դատարանն արձանագրել է, որ վերագրյալ իրավակարգավորումների ուժով տրանսպորտային միջոցը ոչ սթափ վիճակում վարելու վարչական իրավախախտման փաստի ապացուցման պարտականությունը (բեռը) ինչպես վարչական վարույթի, այնպես էլ ՀՀ վարչական դատարանում վիճարկման հայցի հիման վրա հարուցված գործի քննության ընթացքում կրում է վարչական մարմինը, հետևաբար վերջինս պարտավոր է ձեռնարկել անհրաժեշտ միջոցներ այդ փաստը հաստատող անհերքելի ապացույցներ ձեռք բերելու ուղղությամբ: Ընդ որում, երբ ենթադրյալ իրավախախտում կատարած անձը վիճարկում է իրավախախտումն իր կողմից կատարված լինելու հանգամանքը՝ վարչական իրավախախտման վերաբերյալ արձանագրության մեջ գրառում կատարելով այն մասին, որ տրանսպորտային միջոցն ինքը չի վարել, ապա անձի ներկայացրած այդ տեղեկությունը համարվում է հավաստի բոլոր դեպքերում, քանի դեռ վարչական մարմինը հակառակը չի ապացուցել:

Վճռաբեկ դատարանն արձանագրել է, որ Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 126-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված իրավախախտման հիմքով անձին տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքից մեկ տարի ժամկետով զրկելու վերաբերյալ վարչական ակտ կայացնելու համար Վճռաբեկ դատարանի գնահատմամբ անհրաժեշտ է ապացուցել հետևյալ պայմանների միաժամանակյա առկայությունը՝

- վարչական պատասխանատվության ենթարկվող անձը վարել է տրանսպորտային միջոցը,

- վարչական պատասխանատվության ենթարկվող անձը տրանսպորտային միջոցը վարելիս եղել է ոչ սթափ վիճակում (արյան մեկ լիտրի մեջ մաքուր ալկոհոլի պարունակությունը գերազանցում է 1 գրամը կամ մեկ լիտր արտաշնչած օդի մեջ մաքուր ալկոհոլի պարունակությունը գերազանցում է 0.5 միլիգրամը):

Թվարկված երկու պայմանների միաժամանակյա առկայությունը պարտադիր է իրավախախտման փաստը հաստատված համարելու համար, ուստի նշված երկու հանգամանքները հիմնավորող բավարար ապացույցների առկայության դեպքում է միայն հնարավոր անձի նկատմամբ կիրառել պատժիչ սանկցիա՝ նրան զրկելով տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքից մեկ տարի ժամկետով: Հետևաբար, Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ հայցվորին Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 126-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված սանկցիայի շրջանակներում վարչական պատասխանատվության ենթարկելու համար Ծառայությունը պարտավոր էր անհերքելի ապացույցներով հիմնավորել, որ վերջինս **վարել է** տրանսպորտային միջոցը՝ գտնվելով **ոչ**

սթափ վիճակում: Նման ապացույց կարող էր հանդիսանալ հսկողական տեսախցիկով արված տեսանյութը, որի պարունակությունը թույլ կտար ստանալ այն հարցի պատասխանը, թե արդյոք հայցվորն է վարել մեքենան: Ընդ որում՝ մեքենան հայցվորի կողմից վարելու փաստը չհաստատվելու պարագայում հայցվորի ոչ սթափ վիճակում գտնվելու հանգամանքն ինքնին դառնում է ոչ էական, քանի որ Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 126-րդ հոդվածի 2-րդ մասի դիսպոզիցիայում նկարագրված արարքը վարչական իրավախախտում որակելու համար պարտադիր է վերը նշված երկու պայմանների միաժամանակյա առկայությունը:

Այսպիսով, Վճռաբեկ դատարանը փաստել է, որ տվյալ դեպքում Ծառայությունը, կրելով 23.02.2022 թվականի «Վարչական տույժ նշանակելու մասին» թիվ 8180112625 որոշման կայացման համար հիմք ծառայած փաստերի ապացուցման պարտականությունը, ներկայացրել է միայն վարորդի սթափության վիճակի զննության վերաբերյալ արձանագրությունը և վարչական իրավախախտման վերաբերյալ արձանագրությունը, որի վարչական իրավախախտում կատարած անձի բացատրությունը, դիտողությունը, ստորագրությունը տողում առկա է նշում՝ «*Ես մեքենայի վարորդը չեմ*»:

Վճռաբեկ դատարանի գնահատմամբ վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ արձանագրության՝ վարչական իրավախախտում կատարած անձի բացատրությունը, դիտողությունը, ստորագրությունը տողում առկա նշումը՝ «*Ես մեքենայի վարորդը չեմ*» վիճելի է դարձնում տրանսպորտային միջոցը Դավիթ Թովմասյանի կողմից վարելու փաստը:

Հաջորդիվ, Վճռաբեկ դատարանը փաստել է, որ տվյալ դեպքում հավաստիության կանխավարկածի սկզբունքից բխում է, որ սույն գործով Ծառայությունն էր պարտավոր ապացուցել, որ Դավիթ Թովմասյանը վարել է տրանսպորտային միջոցը՝ գտնվելով ոչ սթափ վիճակում, որպիսի պարտականությունը, սակայն, վերջինս չի կատարել: Մասնավորապես՝ թեև առկա են վարորդի սթափության վիճակի զննության վերաբերյալ արձանագրություն, համաձայն որի՝ Դավիթ Թովմասյանը գտնվել է ոչ սթափ վիճակում և վարչական իրավախախտման վերաբերյալ արձանագրություն, համաձայն որի՝ Դավիթ Թովմասյանը տրանսպորտային միջոցը վարել է՝ գտնվելով ոչ սթափ վիճակում, այդուհանդերձ նշվածը բավարար չէր կարող լինել վերջինիս Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 126-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված իրավախախտում վերագրելու համար, քանի որ տրանսպորտային միջոցը Դավիթ Թովմասյանի կողմից վարելու փաստը հաստատող բավարար համակցությամբ ապացույցներ գործում առկա չեն: Ավելին, ինչպես վերը նշվեց, վարչական իրավախախտման վերաբերյալ արձանագրության՝ վարչական իրավախախտում կատարած անձի բացատրությունը, դիտողությունը, ստորագրությունը տողում Դավիթ Թովմասյանը կատարել է գրառում «*Ես մեքենայի վարորդը չեմ*», որպիսի տեղեկությունը բոլոր դեպքերում պետք է համարվեր հավաստի, քանի դեռ վարչական մարմինը հակառակը չի ապացուցել:

Հաշվի առնելով վերոգրյալ իրավական և փաստական վերլուծությունները՝ Վճռաբեկ դատարանը գտել է, որ սույն գործով վիճարկվող վարչական ակտն ընդունվել է Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 126-րդ հոդվածի 2-րդ մասի խախտմամբ:

Վերոգրյալի հիման վրա Վճռաբեկ դատարանն արձանագրել է, որ ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 25-րդ և 27-րդ հոդվածների պահանջների պահպանմամբ

Դատարանը իրականացրել է գործի բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ քննություն և ապացույցների համադրված գնահատման արդյունքում հաստատված չի համարել հայցվորին վերագրված իրավախախտման փաստը, այն է՝ տրանսպորտային միջոցը ոչ սթափ վիճակում վարելը և Ծառայության 23.02.2022 թվականի «Վարչական տույժ նշանակելու մասին» թիվ 8180112625 որոշումն իրավացիորեն գնահատել է ոչ իրավաչափ՝ անվավեր ճանաչելով այն, ինչն անտեսվել է Վերաքննիչ դատարանի կողմից:

3. Վճռաբեկ դատարանի դատավորներ Քրիստինե Մկոյանս և Լիանա Հակոբյանս, համաձայն չլինելով վճռաբեկ բողոքի վերաբերյալ Վճռաբեկ դատարանի դատավորների մեծամասնության կողմից վերը նշված որոշմամբ արտահայտած դիրքորոշման հետ, շարադրում ենք մեր հատուկ կարծիքը՝ որոշման պատճառաբանական և եզրափակիչ մասերի վերաբերյալ:

Վճռաբեկ դատարանի որոշմամբ արտահայտած դիրքորոշումն ամփոփ հանգում է նրան, որ սույն վարչական գործով վիճարկվող որոշումն ընդունվել է Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 126-րդ հոդվածի 2-րդ մասի խախտմամբ, քանի որ հաստատված չի համարվել հայցվորին վերագրված իրավախախտման փաստը, այն է՝ տրանսպորտային միջոցը ոչ սթափ վիճակում վարելը:

Անդրադառնալով սույն վարչական գործով վիճարկվող որոշումն օրենքի խախտմամբ ընդունված լինելու վերաբերյալ Վճռաբեկ դատարանի եզրահանգմանը՝ գտնում ենք, որ այն հիմնավոր չէ՝ հետևյալ պատճառաբանություններով.

Այսպես, սույն գործի փաստերից հետևում է, որ Ծառայության պարեկը 23.02.2022 թվականին՝ ժամը 01:25-ին, կազմել է վարչական իրավախախտման վերաբերյալ արձանագրություն, որում նշվել է. «Տրանսպորտային միջոցը վարել է ոչ սթափ վիճակում, վարորդի մեկ լիտր արտաշնչած օդի մեջ մաքուր ալկոհոլի պարունակությունը գերազանցում է 0.5 միլիգրամը: Վկա՝ Հարություն Տիգրանի Պողոսյան 06155»: Որպես խախտված իրավանորմ՝ արձանագրության մեջ նշված է «Ճանապարհային երթևեկության անվտանգության ապահովման մասին» ՀՀ օրենքի 24-րդ հոդվածի 7-րդ մասի «ա» ենթակետը:

Արձանագրության մեջ վարչական իրավախախտում կատարած անձի բացատրությունը, դիտողությունը, ստորագրությունը տողում առկա է նշում՝ «Ես մեքենայի վարորդը չեմ» **(հատոր 2-րդ, գ. թ. 5):**

Ծառայության կողմից 23.02.2022 թվականին կայացվել է թիվ 8180112625 որոշումը, որով Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 126-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ Դավիթ Թովմասյանը զրկվել է տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքից մեկ տարի ժամկետով **(հատոր 2-րդ, գ. թ. 5):**

Տեխնիկական միջոցով կազմված (տպագրված) վարորդի սթափության վիճակի գննության արձանագրության համաձայն՝ թիվ 91100564 համարի սարքով, թիվ 02705 գննման համարով 23.02.2022 թվականին՝ ժամը 01:16:18-ին, կատարվել է սթափության ստուգում, որով Դավիթ Թովմասյանի արտաշնչած օդի մեջ ալկոհոլի պարունակությունը կազմել է 0.586 մգ/լ **(հատոր 2-րդ, գ. թ. 6):**

Ծառայության պետի 29.03.2022 թվականի որոշմամբ Ծառայության վարչական իրավախախտման վերաբերյալ գործով 23.02.2022 թվականին կայացված թիվ 8180112625 որոշումը թողնվել է անփոփոխ, իսկ վարչական բողոքը՝ առանց բավարարման **(հատոր 1-ին, գ. թ. 34-37)**:

Սույն գործով վիճարկվող վարչական ակտի անվավերության հիմքում դրվել է միայն այն հանգամանքը, որ տրանսպորտային միջոցը հայցվոր Դավիթ Թովմասյանի կողմից վարելու փաստը հաստատող բավարար համակցությամբ ապացույցներ գործում առկա չեն, և Ծառայությունն էր պարտավոր ապացուցել, որ Դավիթ Թովմասյանը վարել է տրանսպորտային միջոցը՝ գտնվելով ոչ սթափ վիճակում: Ըստ Վճռաբեկ դատարանի դիրքորոշման՝ մեքենան հայցվորի կողմից վարելու փաստը չհաստատվելու պարագայում հայցվորի ոչ սթափ վիճակում գտնվելու հանգամանքն ինքնին դառնում է ոչ էական, քանի որ Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 126-րդ հոդվածի 2-րդ մասի դիսպոզիցիայում նկարագրված արարքը վարչական իրավախախտում որակելու համար պարտադիր է վերը նշված երկու պայմանների միաժամանակյա առկայությունը:

Տրանսպորտային միջոցը հայցվոր Դավիթ Թովմասյանի կողմից վարելու փաստի ապացուցման վերաբերյալ հարկ ենք համարում նշել հետևյալը.

Այսպես, ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 25-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ դատարանը նույն օրենսգրքով սահմանված կարգով ձեռք բերված ապացույցների հետազոտման և գնահատման միջոցով պարզում է գործի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող բոլոր փաստերը:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ վերաբերելի է այն ապացույցը, որն ավելի կամ պակաս հավանական է դարձնում վեճը լուծելու համար էական նշանակություն ունեցող որևէ փաստի գոյությունը, քան այն կլինեք առանց այդ ապացույցի: Ոչ վերաբերելի ապացույցն անթույլատրելի է:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 27-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ դատարանը, անմիջականորեն գնահատելով գործում եղած բոլոր ապացույցները, որոշում է փաստի հաստատված լինելու հարցը՝ բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ հետազոտման վրա հիմնված ներքին համոզմամբ: Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ դատարանը դատական ակտի մեջ պետք է պատճառաբանի նման համոզմունքի ձևավորումը:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 28-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ կողմը պարտավոր է դատարանին ներկայացնել իր տիրապետման տակ կամ ազդեցության ոլորտում եղած այն բոլոր ապացույցները, որոնցով նա հիմնավորում է իր պահանջները կամ առարկությունները:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ եթե բոլոր ապացույցները հետազոտելուց հետո գործի ելքը պայմանավորող որևէ փաստ մնում է չապացուցված, ապա դրա բացասական հետևանքները կրում է այդ փաստի ապացուցման բեռը կրող կողմը: Նույն հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետի համաձայն՝ ապացուցման բեռը կրում է՝ վիճարկման հայցով՝ վարչական մարմինը, որն ընդունել է միջամտող վարչական ակտը՝ դրա համար հիմք ծառայած փաստերի մասով:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 124-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի համաձայն՝ վարչական դատարանը գործն ըստ էության լուծող դատական ակտ կայացնելիս

գնահատում է ապացույցները: Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ վիճարկվող վարչական ակտի իրավաչափությունը որոշվում է այդ ակտի ընդունմանն ուղղված վարչական վարույթում ձեռք բերված ապացույցների շրջանակում (...):

«Վճռաբեկ դատարանը, նախկինում կայացրած որոշումներից մեկով անդրադառնալով վերը նշված նորմերի վերլուծությանը, արձանագրել է, որ դատարանը գործն ըստ էության լուծող դատական ակտ կայացնելու նպատակով գործի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող բոլոր փաստերը պարզում է ապացույցների հետազոտման և գնահատման միջոցով: Ապացույցների հետազոտումը դատական ապացույցների անմիջական ընկալումն ու վերլուծությունն է՝ դրանցից յուրաքանչյուրի վերաբերելիությունը, թույլատրելիությունն ու արժանահավատությունը որոշելու և գործի լուծման համար նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքների առկայությունը կամ բացակայությունը հաստատելու համար դրանց համակցության բավարարությունը պարզելու նպատակով, իսկ ապացույցների գնահատումը ենթադրում է ապացույցների տրամաբանական և իրավաբանական որակում՝ դրանց վերաբերելիության, թույլատրելիության, արժանահավատության և բավարարության տեսանկյունից: Դատարանը գործն ըստ էության լուծող պատճառաբանված դատական ակտ կայացնելու նպատակով պետք է բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ հետազոտման վրա հիմնված ներքին համոզմամբ գնահատի գործում եղած բոլոր ապացույցները՝ դրանց վերաբերելիության, թույլատրելիության, արժանահավատության և բավարարության տեսանկյունից: Դատարանի կողմից ապացույցների գնահատման արդյունքներն արտացոլվում են դատական ակտի պատճառաբանական մասում, որտեղ դատարանը պետք է մատնացույց անի այն ապացույցները, որոնց վրա կառուցում է իր եզրահանգումներն ու հետևությունները, ինչպես նաև այն դատողությունները, որոնցով հերքվում է այս կամ այն ապացույցը: Դատական ակտը կարող է համարվել պատշաճ կերպով պատճառաբանված միայն այն դեպքում, երբ դրա պատճառաբանական մասում դատարանը ցույց է տվել ապացույցների գնահատման հարցում իր ներքին համոզմունքի ձևավորման օբյեկտիվ հիմքերը (*տե՛ս, Ջաջուռի գյուղապետարանն ընդդեմ «Կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի և մյուսների թիվ ՎԴ5/0029/05/14 վարչական գործով «Վճռաբեկ դատարանի 27.11.2015 թվականի որոշումը*):

«Վճռաբեկ դատարանը նախկինում կայացրած մեկ այլ որոշմամբ արձանագրել է, որ օրենսդիրը հստակորեն կանխորոշել է վիճարկվող վարչական ակտի իրավաչափության դատական վերահսկողության սահմանները՝ «վարչական դատավարության օրենսգրքի 124-րդ հոդվածի 2-րդ մասում ամրագրելով, որ վիճարկվող վարչական ակտի իրավաչափությունը որոշվում է այդ ակտի ընդունմանն ուղղված վարչական վարույթում ձեռք բերված ապացույցների շրջանակում: Դատարանի կողմից վարչական ակտի իրավաչափության գնահատումը պետք է կատարվի տվյալ վարչական ակտի ընդունման համար հիմք հանդիսացած փաստական հանգամանքների նկատմամբ կիրառելի իրավական նորմերով սահմանված պահանջների պահպանման հարցը պարզելու միջոցով (*տե՛ս Հասմիկ Մելքոնյանն ընդդեմ «Կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի թիվ ՎԴ/8975/05/13 վարչական գործով «Վճռաբեկ դատարանի 07.04.2017 թվականի որոշումը*):

«Վճռաբեկ դատարանն արձանագրել է, որ վարչական դատավարությունում գործի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքների առկայությունը կամ բացակայությունն ապացուցելու ծանրությունը՝ ապացուցման բեռը, օրենսդրի կողմից դիտարկվում է որպես գործին մասնակցող անձի դատավարական պարտականություն, որն ապահովված է որոշակի անբարենպաստ հետևանքների առաջացման սպառնալիքով: «Վճռաբեկ դատարանի գնահատմամբ վարչական դատավարությունում բոլոր ապացույցների հետազոտումից հետո որևէ փաստի առկայությունը կամ բացակայությունը վիճելի մնալու բացասական (անբարենպաստ) հետևանքները, ըստ էության, հանգում են հետևյալին. բոլոր ապացույցների հետազոտումից հետո որևէ փաստի առկայության կամ բացակայության վիճելի մնալու դեպքում դատարանը կարող է համապատասխան փաստի գոյությունն իրավաչափորեն համարել հերքված (չապացուցված):

Վարչական դատավարությունում ապացուցման գործընթացի ճիշտ կազմակերպման, ապացուցողական նյութի լրիվության, վարույթի բնականոն ընթացքի ապահովման և արդյունքում գործի ճիշտ լուծման համար կարևոր նշանակություն ունի այն հարցը, թե դատավարության կոնկրետ որ մասնակցի վրա է ընկնում գործի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքների ապացուցման ծանրությունը կամ ապացուցման բեռը: Գործին մասնակցող անձանց միջև ապացուցման պարտականությունը բաշխելու հարցը կարգավորող օրենսդրական նորմերը՝ ապացուցման բեռի բաշխման կանոնները, վճռորոշ նշանակություն են ստանում այն դեպքում, երբ կողմերի ներկայացրած, ինչպես նաև գործի փաստական հանգամանքներն ի պաշտոնե պարզելու (*ex officio*) սկզբունքի իրագործման պայմաններում ձեռք բերված ապացույցները բավարար չեն գործի լուծման համար նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքների առկայության կամ բացակայության մասին օբյեկտիվ և հիմնավորված եզրահանգում կատարելու համար: Ըստ այդմ, ապացուցման բեռի բաշխման կանոնները հանդես են գալիս այն կառուցակարգի դերում, որը թույլ է տալիս գործով ձեռք բերված ապացույցների ոչ բավարար լինելու, դրանց հակասականության կամ բացակայության պայմաններում որոշելու այն սուբյեկտին, ով պարտավոր է ներկայացնելու գործի լուծման համար նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները հաստատող ապացույցները և պետք է կրի այդ պարտականությունը չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու բոլոր անբարենպաստ հետևանքները:

«Վճռաբեկ դատարանն արձանագրել է, որ «Վարչական դատավարության օրենսգրքի 29-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետի ուժով միջամտող վարչական ակտն անվավեր ճանաչելու հայցապահանջի (վիճարկման հայց) հիման վրա հարուցված վարչական գործի շրջանակներում այդ վարչական ակտի համար հիմք ծառայած փաստերի ապացուցման բեռը կրում է վարչական մարմինը: Ընդ որում, վիճարկվող վարչական ակտի իրավաչափությունը, ըստ «Վարչական դատավարության օրենսգրքի 124-րդ հոդվածի 2-րդ մասի, որոշվում է այդ ակտի ընդունմանն ուղղված վարչական վարույթում ձեռք բերված ապացույցների շրջանակում: Հետևաբար միջամտող վարչական ակտի ընդունմանն ուղղված վարչական վարույթում ձեռք բերված բոլոր ապացույցների հետազոտումից հետո տվյալ վարչական ակտի ընդունման համար հիմք ծառայած որևէ փաստի առկայությունը կամ բացակայությունը վիճելի մնալու դեպքում վարչական դատարանը կարող է

համապատասխան փաստի գոյությունն իրավաչափորեն համարել հերքված (չապացուցված) (տե՛ս, Սիրանուշ Վարդանյանն ընդդեմ Երևանի քաղաքապետարանի, երրորդ անձինք Նելլի Վարդանյան, ՀՀ կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտե՛ թիվ ՎԴ/0634/05/10 վարչական գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 22.04.2016 թվականի որոշումը):

ՀՀ վճռաբեկ դատարանը, անդրադառնալով ապացույց ներկայացնելու պարտականության և ապացուցման բեռի հարաբերակցությանը, արձանագրել է հետևյալը. «Օրենսդիրը ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 28-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանել է ապացույցներ ներկայացնելու ընդհանուր կանոն, համաձայն որի՝ կողմը պարտավոր է դատարանին ներկայացնել իր տիրապետման տակ կամ ազդեցության ոլորտում եղած այն բոլոր ապացույցները, որոնցով նա հիմնավորում է իր պահանջները կամ առարկությունները: ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 28-րդ հոդվածի 2-րդ մասի իրավակարգավորման համաձայն՝ վարչական մարմինը բոլոր դեպքերում, անկախ ապացուցման բեռը կրելու կամ չկրելու հանգամանքից, ունի իր տիրապետման տակ կամ ազդեցության ոլորտում եղած ապացույց ներկայացնելու պարտականություն, ինչը, սակայն, չի նշանակում, որ այդպիսիք ներկայացնելու անհնարինության դեպքում վարչական մարմինը պետք է կրի չապացուցված փաստով պայմանավորված բացասական իրավական հետևանքներ:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի իրավակարգավորումից ակնհայտ է, որ գործի ելքը պայմանավորող փաստի չապացուցված մնալու պարագայում դրա բացասական հետևանքները կրում է ոչ թե ապացույցներ ներկայացնելու պարտականություն ունեցող, այլ ապացույցներ ներկայացնելու պարտականություն ունեցող և այդ փաստի ապացուցման բեռը կրող կողմը, հետևաբար նշված փաստը չապացուցելու բացասական հետևանքները պետք է դրվեն այդ փաստի ապացուցման բեռը կրող կողմի վրա:

Վճռաբեկ դատարանի գնահատմամբ գործի ելքը պայմանավորող փաստի ապացուցման բեռը ողջամտորեն կարող է կրել միայն այն կողմը, ում պնդմամբ վիճելի փաստը տեղի է ունեցել, իսկ ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված իրավական հետևանքը կիրառելու համար անհրաժեշտ է նախևառաջ պարզել, թե դատավարության մասնակիցներից որ կողմն է կրում գործի ելքը պայմանավորող փաստի ապացուցման բեռը:

(...)

«Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 37-րդ հոդվածով սահմանված է փաստական հանգամանքների բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ քննարկումն ապահովելու, գործի բոլոր, այդ թվում՝ վարույթի մասնակիցների օգտին առկա հանգամանքները բացահայտելու վարչական մարմնի պարտականությունը, իսկ 43-րդ հոդվածի 1-ին մասի «բ» կետով սահմանված է վարչական մարմնի ապացուցման պարտականությունը, որը վերջինս կրում է անձի համար ոչ բարենպաստ փաստական հանգամանքների առկայության դեպքում: *Միաժամանակ օրենսդիրը «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի գործողության ոլորտը սահմանելիս նույն օրենքի 2-րդ հոդվածի 4-րդ մասով նախատեսել է, որ «Վարչարարության հիմունքների*

և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի գործողությունը չի տարածվում դատավարական իրավունքի նորմերով, այդ թվում նաև՝ ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքով կարգավորվող հարաբերությունների վրա:

Վերոգրյալ իրավանորմերի համակարգային վերլուծությունից հետևում է, որ «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 37-րդ հոդվածի և 43-րդ հոդվածի 1-ին մասի «բ» կետի գործողությունը չի տարածվում ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքով կարգավորվող հարաբերությունների վրա, հետևաբար դրանցով սահմանված պարտականությունները վարչական մարմնի կողմից պահպանված չլինելու փաստը հաստատված համարելու պարագայում անգամ ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված իրավական հետևանքը չի կարող վրա հասնել:

Վճռաբեկ դատարանի գնահատմամբ ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված իրավական հետևանքը կիրառելի է միայն այն դեպքում, երբ գործի ելքը պայմանավորող փաստի ապացուցման բեռը կրող կողմը չի կարողանում ապացուցել իր պահանջների կամ առարկությունների հիմքում դրված որևէ փաստ: Այսինքն՝ ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված իրավական հետևանքը դատավարության մասնակիցների կողմից իրենց դատավարական պարտականությունները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու ուղղակի արդյունք է:

Այսպիսով, Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ փաստական հանգամանքների բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ քննարկումն ապահովելու, գործի բոլոր, այդ թվում՝ վարույթի մասնակիցների օգտին առկա հանգամանքները բացահայտելու, ինչպես նաև անձի համար ոչ բարենպաստ փաստական հանգամանքների առկայության դեպքում ապացուցման պարտականությունը կրելու վերաբերյալ «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 37-րդ հոդվածով և 43-րդ հոդվածի 1-ին մասի «բ» կետով սահմանված իրավակարգավորումները վարչական դատավարությունում կիրառելի չեն, հետևաբար «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի վերը նշված հոդվածներում սահմանված պարտականությունը վարչական մարմնի կողմից չկատարելը չի կարող առաջացնել ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված իրավական հետևանքը» (տե՛ս, ՀՀ ֆինանսների նախարարության Շենգավիթի հարկային տեսչությունն ընդդեմ անհատ ձեռնարկատեր Մանուկ Նազարյանի թիվ ՎԴ/9439/05/13 վարչական գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 27.11.2015 թվականի որոշումը):

Վերահաստատելով և զարգացնելով վերը նշված իրավական դիրքորոշումը՝ ՀՀ վճռաբեկ դատարանը մեկ այլ որոշմամբ ընդգծել է նաև, որ վիճարկման հայցի հիման վրա հարուցված գործի շրջանակներում ապացուցման բեռի բաշխման հատուկ կանոնների կիրառմամբ պայմանավորված ապացույցներ ներկայացնելու պարտականությունը կրում է վիճարկվող վարչական ակտն ընդունած վարչական մարմինը՝ ակտն ընդունելու համար հիմք ծառայած փաստերի մասով: Միևնույն ժամանակ ՀՀ վճռաբեկ դատարանն արձանագրել է, որ վարչական մարմինը, սակայն, չի կարող կրել դատավարության մյուս մասնակցի պնդմամբ տեղի ունեցած փաստի ապացուցման բեռը, իսկ այդ դեպքում կիրառելի

է ապացույցներ ներկայացնելու ընդհանուր կանոնը, համաձայն որի՝ կողմը պարտավոր է դատարանին ներկայացնել իր տիրապետման տակ կամ ազդեցության ոլորտում եղած այն բոլոր ապացույցները, որոնցով նա հիմնավորում է իր պահանջները կամ առարկությունները: Այսինքն՝ **վիճարկման հայցով հայցվորի կողմից ներկայացված առարկությունների հիմքում ընկած որևէ փաստի ապացուցման բեռը ողջամտորեն կարող է դրվել միայն նրա, որպես այդ փաստի առկայության վերաբերյալ տեղեկություններին, տվյալներին տիրապետող անձի վրա:** Հակառակ մեկնաբանման դեպքում կստացվի մի իրավիճակ, որ ակտն ընդունելու համար հիմք ծառայած փաստերի մասով ապացուցման բեռով պայմանավորված վարչական մարմինը բարեխղճորեն կատարելով ապացույցներ ներկայացնելու իր պարտականությունը, ստիպված կլինի ապացուցելու նաև հայցվորի պնդմամբ տեղի ունեցած այնպիսի փաստ, որին վարչական մարմինն օբյեկտիվորեն չի կարող տեղյակ լինել (*տե՛ս, Սամվել Պողոսյանն ընդդեմ ՀՀ ոստիկանության «Ճանապարհային ոստիկանություն» ծառայության թիվ ՎԴ/1603/05/16 վարչական գործով ՀՀ վճարել դատարանի 30.11.2018 թվականի որոշումը*):

Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի՝ իրավահարաբերության ծագման պահին գործող խմբագրությամբ 126-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ տրանսպորտային միջոցները ոչ սթափ վիճակում վարելը, եթե վարորդը միայն ակոհոլի ազդեցության տակ է, և զանցանքը չի պարունակում նույն հոդվածի երկրորդից հինգերորդ մասերի հատկանիշները՝ առաջացնում է տուգանքի նշանակում՝ սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հարյուրհիսնապատիկի չափով:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ նույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը կատարելը, եթե վարորդի արյան մեկ լիտրի մեջ մաքուր ակոհոլի պարունակությունը գերազանցում է 1 գրամը կամ եթե նրա մեկ լիտր արտաշնչած օդի մեջ մաքուր ակոհոլի պարունակությունը գերազանցում է 0.5 միլիգրամը՝ առաջացնում է տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքից զրկում՝ մեկ տարի ժամկետով:

Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 245-րդ հոդվածի համաձայն՝ վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ գործերի վարույթի խնդիրներն են՝ յուրաքանչյուր գործի հանգամանքները ժամանակին, համակողմանիորեն, լրիվ և օբյեկտիվորեն պարզելը, գործն օրենսդրությանը ճիշտ համապատասխան լուծելը (...):

Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 251-րդ հոդվածի համաձայն՝ վարչական իրավախախտման վերաբերյալ գործի ապացույցներ են համարվում ցանկացած այն փաստական տվյալները, որոնց հիման վրա օրենքով սահմանված կարգով մարմինները (պաշտոնատար անձինք) հաստատում են վարչական իրավախախտման առկայությունը կամ բացակայությունը, տվյալ անձի մեղավորությունն այն կատարելու մեջ և գործի ճիշտ լուծման համար նշանակություն ունեցող այլ հանգամանքներ: Այդ տվյալները հաստատվում են հետևյալ միջոցներով՝ *վարչական իրավախախտման վերաբերյալ արձանագրությամբ, վարչական պատրաստման արվարձանի ենթարկվող անձի բացատրություններով, տուժողի, վկաների ցուցմունքներով, փորձագետի եզրակացությամբ, իրեղեն ապացույցներով, իրեր և փաստաթղթեր վերցնելու վերաբերյալ արձանագրությամբ, ինչպես նաև այլ փաստաթղթերով:*

Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 252-րդ հոդվածի համաձայն՝ մարմինը (պաշտոնատար անձը) ապացույցները գնահատում է իր ներքին համոզմունքով, որը հիմնված է գործի՝ իրենց ամբողջությամբ վերցված բոլոր հանգամանքների համակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ հետազոտման վրա, ղեկավարվելով օրենքով (...):

Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 275-րդ հոդվածի համաձայն՝ վարչական իրավախախտման վերաբերյալ գործը քննության նախապատրաստելիս մարմինը (պաշտոնատար անձը) լուծում է հետևյալ հարցերը՝ 1) տվյալ գործի քննությունը վերաբերում է արդյոք իր իրավասությանը, 2) ճիշտ են կազմվել արդյոք վարչական իրավախախտման վերաբերյալ գործի արձանագրությունը և մյուս նյութերը, 3) գործի քննությանը մասնակցող անձինք ծանուցվել են արդյոք դրա քննության ժամանակի և տեղի մասին, 4) պահանջվել են արդյոք անհրաժեշտ լրացուցիչ նյութեր, 5) վարչական պատասխանատվության ենթարկվող անձի, տուժողի, օրինական ներկայացուցիչների, փաստաբանի միջնորդությունների մասին:

Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 279-րդ հոդվածի համաձայն՝ վարչական իրավախախտման վերաբերյալ գործը քննելիս մարմինը (պաշտոնատար անձը) պարտավոր է պարզել՝ կատարվել է արդյոք վարչական իրավախախտում, արդյոք տվյալ անձը մեղավոր է այն կատարելու մեջ, արդյոք նա ենթակա է վարչական պատասխանատվության, կան, արդյոք, պատասխանատվությունը մեղմացնող և ծանրացնող հանգամանքներ, պատճառվել է արդյոք գույքային վնաս, հիմքեր կան արդյոք վարչական իրավախախտման վերաբերյալ նյութերը ընկերական դատարանի, ձեռնարկությունում, հիմնարկում, կազմակերպությունում և դրանց կառուցվածքային ստորաբաժանումներում ստեղծված՝ հարբեցողության դեմ պայքարի հանձնաժողովի, հասարակական կազմակերպության, աշխատավորական կոլեկտիվի քննությանը հանձնելու համար, ինչպես նաև պարզել գործի ճիշտ լուծման համար նշանակություն ունեցող այլ հանգամանքներ:

ՀՀ վճռաբեկ դատարանն իր նախկինում կայացված որոշմամբ արձանագրել է, որ օրենսդիրը Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքում հստակ սահմանել է վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ գործերի վարույթի խնդիրները: Դրանցից են յուրաքանչյուր գործի հանգամանքները ժամանակին, համակողմանիորեն, լրիվ և օբյեկտիվորեն պարզելը, գործն օրենսդրությանը ճիշտ համապատասխան լուծելը: Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ գործերի վարույթի խնդիրներն իրականացվում են նաև գործի ճիշտ լուծման համար նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքների ապացուցման միջոցով, որն իր մեջ ներառում է նաև ապացույցների բացահայտումը, հավաքագրումը և դրանց պատշաճ ձևակերպումը: Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ գործերի վարույթում ապացույցներ են համարվում այն փաստական տվյալները, որոնց հիման վրա օրենքով սահմանված կարգով հաստատում են գործի հանգամանքները, վարչական իրավախախտման առկայությունը կամ բացակայությունը, տվյալ անձի մեղավորությունն այն կատարելու մեջ և գործի ճիշտ լուծման համար նշանակություն ունեցող այլ հանգամանքներ: Սակայն ցանկացած փաստական տվյալ չէ, որ կարող է համարվել վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ գործերի վարույթի

ապացույց: Փաստական տվյալները կարող են համարվել ապացույց, եթե առաջին՝ բովանդակում են տվյալներ վարչական իրավախախտման կամ դրա բացակայության մասին, տվյալ անձի մեղավորության կամ անմեղության մասին, ինչպես նաև գործի ճիշտ լուծման համար նշանակություն ունեցող այլ հանգամանքների մասին, և երկրորդ՝ այդ փաստական տվյալների բացահայտման, հավաքագրման և ձևակերպման գործընթացները պետք է համապատասխանեն օրենսդրության պահանջներին: Այսպիսով, օրենսդիրը միանշանակ պարտավորեցնում է վարչական մարմինին պարզելու գործի փաստական հանգամանքները և բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ քննարկել դրանք: Վարչական մարմինն օրենքով սահմանված կարգով պետք է պարզի այն բոլոր փաստական հանգամանքները, որոնք, ըստ համապատասխան օրենքի, անհրաժեշտ են կոնկրետ վարչական ակտն ընդունելու համար:

«Վճռաբեկ դատարանը գտել է, որ վարչական իրավախախտման վերաբերյալ գործը քննելիս համապատասխան վարչական մարմինը (պաշտոնատար անձը) պարտավոր է պարզել՝ կատարվել է արդյո՞ք վարչական իրավախախտումը, և արդյո՞ք անձը մեղավոր է այն կատարելու մեջ: Նշված հարցերը պարզելու համար վարչական մարմինը (պաշտոնատար անձը) պետք է ամբողջությամբ վերցված բոլոր հանգամանքների համակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ հետազոտման վրա հիմնված ներքին համոզմամբ և ղեկավարվելով օրենքով՝ գնահատի գործով ձեռք բերված ապացույցները: Վերը նշվածն իրականացնելու համար համապատասխան վարչական մարմինը (պաշտոնատար անձը) վարչական իրավախախտման վերաբերյալ գործը քննության նախապատրաստելիս պետք է պատշաճ ձևով լուծի նաև հետևյալ հարցը՝ արդյո՞ք օրենքին համապատասխան են կազմվել վարչական իրավախախտման վերաբերյալ գործի արձանագրությունը և մյուս նյութերը (*տե՛ս, Սուրեն Սիմոնյանն ընդդեմ Երևանի քաղաքապետարանի թիվ ՎԴ/4842/05/12 վարչական գործով* «Վճռաբեկ դատարանի 18.07.2014 թվականի որոշումը»):

«Ճանապարհային երթևեկության անվտանգության ապահովման մասին» ՀՀ օրենքի 24-րդ հոդվածի 2-րդ մասի «բ» կետի 2-րդ ենթակետի համաձայն՝ **պրանսպորտային միջոցի վարորդը պարտավոր է ոստիկանության ծառայողի պահանջով ոչ սթափ վիճակում գտնվելու բավարար հիմքերի առկայության դեպքում ենթարկվել համապատասխան ստուգման՝ սթափության վիճակը որոշելու համար (...)**:

Նույն հոդվածի 7-րդ մասի «ա» կետի համաձայն՝ վարորդին արգելվում է տրանսպորտային միջոցը վարել ոչ սթափ վիճակում:

«Ճանապարհային երթևեկության անվտանգության ապահովման մասին» ՀՀ օրենքի 9-րդ հոդվածի «իե.3» կետի համաձայն՝ ճանապարհային երթևեկության անվտանգության ապահովման բնագավառում Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը սահմանում է վարորդի սթափության վիճակի զննության կարգը, այդ զննության արձանագրության, ուղեգրի, գրանցման մատյանի ձևերը:

Նույն օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասի «ժդ» կետի համաձայն՝ ի թիվս այլնի ճանապարհային երթևեկության անվտանգության ապահովման բնագավառում ՀՀ ոստիկանությունը՝ տեխնիկական միջոցով սահմանված կարգով իրականացնում է արտաշնչած օդի մեջ մաքուր ալկոհոլի պարունակության միջոցով վարորդի սթափության վիճակի զննություն (ոչ սթափ վիճակում լինելու փաստի ստուգում):

Վարորդի սթափության վիճակի գննությունը կատարվում է «Վարորդի սթափության վիճակի գննության կարգը, այդ գննության արձանագրության, ուղեգրի, գրանցման մատյանի ձևերը հաստատելու» ՀՀ կառավարության 19.03.2009 թվականի թիվ 277-Ն որոշմամբ հաստատված թիվ 4 Հավելվածի «Ոստիկանության ծառայողի կողմից տեխնիկական միջոցով արտաշնչած օդի մեջ մաքուր ալկոհոլի պարունակության միջոցով վարորդի սթափության վիճակի գննություն (ոչ սթափ վիճակում լինելու փաստի ստուգում) իրականացնելու» Կարգին (այսուհետ նաև՝ Կարգ) համապատասխան:

Կարգի 3-րդ կետի համաձայն՝ *վարորդի սթափության վիճակի գննություն իրականացնելու համար ոստիկանության ծառայողը տեխնիկական միջոց է մուտքագրում **գննության ենթակա վարորդի անունը, ազգանունը***, տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշը, տեղադրում նոր գննության խողովակ (մունդշտուկ) և առաջարկում վարորդին արտաշնչելու միջոցով անցնել սթափության վիճակի գննություն՝ նրան բացատրելով գննություն անցնելու (արտաշնչելու) ձևը:

Կարգի 4-րդ կետի համաձայն՝ եթե վարորդի սթափության վիճակի գննության արդյունքում պետք է կազմվի վարչական իրավախախտման վերաբերյալ արձանագրություն, ապա տեխնիկական միջոցով կազմվում է (տպագրվում է) նաև վարորդի սթափության վիճակի գննության արձանագրություն՝ երկու օրինակից, որում պարտադիր նշվում են հետևյալ տվյալները՝

- 1) տեխնիկական միջոցի համարը.
- 2) տեխնիկական միջոցի վերջին ստուգաչափման օրը, ամիսը, տարեթիվը.
- 3) սթափության վիճակի գննության օրը, ամիսը, տարեթիվը, ժամը.
- 4) ալկոհոլի պարունակությունը.
- 5) վարորդի անունը, ազգանունը.**
- 6) տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշը.
- 7) սթափության վիճակի գննություն իրականացնող տեսուչի ազգանունը, կրճքանշանի համարը:

Վերոգրյալ իրավանորմերի բովանդակությունից հետևում է, որ ոչ սթափ վիճակում գտնվելու բավարար հիմքերի առկայության դեպքում սթափության վիճակի գննություն անցնելը «Ճանապարհային երթևեկության անվտանգության ապահովման մասին» ՀՀ օրենքի 24-րդ հոդվածի 2-րդ մասի «բ» կետի 2-րդ ենթակետի իմաստով տրանսպորտային միջոցի վարորդի պարտականությունն է: Նույն օրենքի 2-րդ հոդվածի համաձայն՝ վարորդը տրանսպորտային միջոցը ղեկավարող անձն է, այսինքն՝ այդ պարտականությունը վերաբերում է խախտումն արձանագրելու պահին տրանսպորտային միջոցը վարող անձին: Ոստիկանության ծառայողի կողմից վարորդի սթափության վիճակի գննությունն իրականացնում է տեխնիկական միջոցով արտաշնչած օդի մեջ մաքուր ալկոհոլի պարունակության միջոցով ՀՀ կառավարության 19.03.2009 թվականի թիվ 277-Ն որոշմամբ հաստատված Կարգին համապատասխան: Նույն կարգի դրույթների բովանդակությունից ակնհայտ է, որ **սթափության վիճակի գննություն տրանսպորտային միջոցի վարորդից զատ որևէ այլ անձի նկատմամբ իրականացվել չի կարող**, քանի որ տեխնիկական միջոց է մուտքագրվում գննության ենթակա վարորդի անունը, ազգանունը, վարորդի սթափության վիճակի գննության արձանագրությունում նշվում է վարորդի անունը, ազգանունը, որպիսի

տվյալները ուտիկանության ծառայողի կողմից մուտքագրվում են վարորդի՝ անձնական տվյալներ պարունակող փաստաթղթերի ուսումնասիրությամբ: Վարորդի սթափության վիճակի զննության արձանագրությունում ներառված վերջինիս անձնական տվյալները որևէ այլ եղանակով ձեռք բերված լինելու վերաբերյալ ապացույցների բացակայության դեպքում ողջամտորեն ենթադրվում է, որ դրանք տրամադրվել են սթափության վիճակի զննության ենթակա անձի կողմից, ուստի անձի կողմից սեփական համաձայնությամբ սթափության վիճակի զննություն անցած լինելն արդեն իսկ բավարար հիմք է արձանագրելու, որ վերջինս հանդիսացել է տրանսպորտային միջոցի վարորդը:

Սույն վարչական գործը հարուցվել է Դավիթ Թովմասյանի կողմից ներկայացված վիճարկման հայցի հիման վրա, որով վերջինս պահանջել է անվավեր ճանաչել Ծառայության 23.02.2022 թվականի «Վարչական տույժ նշանակելու մասին» թիվ 8180112625 որոշումը և 29.03.2022 թվականի «Վարչական ակտերն անփոփոխ թողնելու վերաբերյալ» որոշումն այն հիմքով, որ ինքը չի վարել տրանսպորտային միջոցը:

Վարչական իրավախախտման ապացույց համարվող 23.02.2022 թվականին՝ ժամը 01:25-ին, կազմված վարչական իրավախախտման վերաբերյալ արձանագրությունը վկայում է այն մասին, որ ծառայության պարեկն արձանագրել է հայցվորի կողմից ոչ սթափ վիճակում տրանսպորտային միջոցը վարելու փաստը, իսկ տեխնիկական միջոցով կազմված (տպագրված) վարորդի սթափության վիճակի զննության արձանագրության համաձայն՝ թիվ 91100564 համարի սարքով, թիվ 02705 զննման համարով 23.02.2022 թվականին՝ ժամը 01:16:18-ին, կատարվել է սթափության ստուգում, որով Դավիթ Թովմասյանի արտաշնչած օդի մեջ ալկոհոլի պարունակությունը կազմել է 0.586 մգ/լ:

Որպես հայցվորի կողմից անթույլատրելի չափով ալկոհոլ օգտագործելու ապացույց՝ գործի նյութերում առկա է թիվ 91100564 ալկոտեստերով իրականացված ստուգման արդյունքները և որպես նշված սարքի պատշաճ գործելու վերաբերյալ ապացույց՝ ստուգաչափման մասին թիվ 043854 վկայականը (հատոր 2-րդ, գ.թ. 7), ըստ որի չափման տիրույթը՝ 0,000-2,500 մգ/լ է, ստուգաչափումը տեղի է ունեցել 02.03.2021 թվականին և ուժի մեջ է մինչև 02.03.2022 թվականը: Ալկոտեստերով հայցվորի սթափությունը պարզվել է 23.02.2022 թվականին:

Նման պայմաններում առկա չէ ողջամիտ կասկած նշված ալկոտեստերով սթափության ստուգման արդյունքների վերաբերյալ, իսկ հայցվորը չի ներկայացրել դրանք հերքող տվյալներ:

Գտնում ենք, որ հայցվորի կողմից սթափության վիճակի զննություն անցնելը՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ սթափության վիճակի զննություն անցնելը «Ճանապարհային երթևեկության անվտանգության ապահովման մասին» ՀՀ օրենքի 24-րդ հոդվածի 2-րդ մասի «բ» կետի 2-րդ ենթակետի իմաստով տրանսպորտային միջոցի վարորդի պարտականությունն է, արդեն իսկ բավարար հիմք է արձանագրելու, որ վերջինս հանդիսացել է տրանսպորտային միջոցի վարորդը: Այսինքն, եթե հայցվորի պնդմամբ ինքը չի վարել տրանսպորտային միջոցը, ապա հասկանալի չէ, թե ինչու է համաձայնել ենթարկվելու սթափության վիճակի զննության:

Կարևոր է ընդգծել նաև, որ իրավախախտման կատարման նույն օրը՝ 23.02.2022 թվականին, հայցվոր Դավիթ Թովմասյանի վերաբերյալ ժամը 01:25-ին կազմվել է թիվ

8180112624 արձանագրությունը՝ Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 123⁵-րդ հոդվածի 1.1-ին մասի հիմքով, ժամը 01:35-ին՝ թիվ 8180112626 արձանագրությունը՝ Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 128-րդ հոդվածի 3-րդ մասի հիմքով (տրանսպորտային միջոցը վարել է՝ իր մոտ չունենալով տրանսպորտային միջոցի հաշվառման փաստաթղթեր), ժամը 01:35-ին՝ թիվ 8180112627 արձանագրությունը՝ Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 128-րդ հոդվածի 3-րդ մասի հիմքով (տրանսպորտային միջոցը վարել է առանց վարորդական վկայական: Ընդ որում, տրանսպորտային միջոցը կանգնեցնելու համար հիմք է հանդիսացել այն հանգամանքը, որ տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշի առնվազն մեկ նիշը փակված է եղել: Նման պարագայում, եթե հայցվորի պնդմամբ ինքը չի եղել մեքենայի վարորդը, ապա իրեն մի քանի զանցակազմերով վարչական իրավախախտումներ վերագրվելու պայմաններում, ինչ կերպ Ծառայությունը կարող էր նույնականացրել հայցվորին, արձանագրություններում նշել անձնական տվյալներ և կազմել համապատասխան արձանագրություններ, այնուհետև կայացնել որոշումներ: Սույն գործով կայացված դատական ակտով նման իրավաչափ եզրահանգման է եկել նաև ՀՀ վերաքննիչ վարչական դատարանը:

Գտնում ենք, որ վարչական վարույթի նյութերում առկա ապացույցներով հաստատվում է հայցվորի կողմից ոչ սթափ վիճակում տրանսպորտային միջոցը վարելու հանգամանքը:

Պետք է ընդգծել, որ Վճռաբեկ դատարանն իր 07.03.2025 թվականի որոշմամբ սույն գործով կիրառելի է համարել «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 10-րդ, 43-րդ հոդվածների իրավակարգավորումները՝ դրանով իսկ հակասելով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի կողմից թիվ ՎԴ/9439/05/13 և թիվ ՎԴ/1603/05/16 վարչական գործերով նախկինում արտահայտված իրավական դիրքորոշումներին այն մասով, որ «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 37-րդ հոդվածի և 43-րդ հոդվածի 1-ին մասի «բ» կետի գործողությունը չի տարածվում ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքով կարգավորվող հարաբերությունների վրա, հետևաբար դրանցով սահմանված պարտականությունները վարչական մարմնի կողմից պահպանված չլինելու փաստը հաստատված համարելու պարագայում անգամ ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված իրավական հետևանքը չի կարող վրա հասնել:

Ինչ վերաբերում է Վճռաբեկ դատարանի այն դիտարկմանը, որ հավաստիության կանխավարկածի սկզբունքից բխում է, որ սույն գործով Ծառայությունն էր պարտավոր ապացուցել, որ Դավիթ Թովմասյանը վարել է տրանսպորտային միջոցը՝ գտնվելով ոչ սթափ վիճակում, քանզի վարչական իրավախախտում կատարած անձի բացատրությունը, դիտողությունը, ստորագրությունը տողում Դավիթ Թովմասյանը կատարել է գրառում «*Ես մեքենայի վարորդը չեմ*», որպիսի տեղեկությունը բոլոր դեպքերում պետք է համարվեր հավաստի, քանի դեռ վարչական մարմինը հակառակը չէր ապացուցել, ապա այդ կապակցությամբ հարկ ենք համարում նշել, որ «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 10-րդ հոդվածով սահմանված հավաստիության կանխավարկածի սկզբունքը վարչական դատավարության օրենսգրքով կարգավորվող հարաբերությունների (այդ թվում՝ վարչական դատավարությունում ապացուցման գործընթացի) նկատմամբ կիրառելի չէ՝ համաձայն «Վարչարարության հիմունքների և

վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 2-րդ հոդվածի 4-րդ մասի, ըստ որի՝ նույն օրենքի գործողությունը չի տարածվում դատավարական իրավունքի նորմերով կարգավորվող հարաբերությունների վրա:

Իսկ հայցվորի կողմից մեքենան ոչ սթափ վիճակում վարելու փաստը հաստատվում է գործում առկա փաստաթղթերով, մասնավորապես, որպես հայցվորի կողմից անթույլատրելի չափով ակոհող օգտագործելու ապացույց, գործի նյութերում առկա են թիվ 91100564 ակոտեստերով իրականացված ստուգման արդյունքները, և որպես նշված սարքի պատշաճ գործելու վերաբերյալ ապացույց՝ ստուգաչափման մասին թիվ 043854 վկայականը (հատոր 2-րդ, գ.թ. 7), ըստ որի չափման տիրույթը՝ 0,000-2,500 մգ/լ է, ստուգաչափումը տեղի է ունեցել 02.03.2021 թվականին և ուժի մեջ է մինչև 02.03.2022 թվականը: Ակոտեստերով հայցվորի սթափությունը պարզվել է 23.02.2022 թվականին:

Սույն գործի համար առանցքային նշանակություն ունի այն հանգամանքը, որ հայցվոր Դավիթ Թովմասյանը սթափության վիճակի զննություն անցել է իր իսկ համաձայնությամբ, օրենսդրությամբ սահմանված կարգով համապատասխան ստուգաչափում անցած սարքի միջոցով: Հետևաբար, վերը հիշատակված ապացույցները բավարար են գալու այն համոզման, որ հայցվորի կողմից խախտվել է «Ճանապարհային երթևեկության անվտանգության ապահովման մասին» ՀՀ օրենքի 24-րդ հոդվածի 7-րդ մասի «ա» ենթակետը, այն է՝ տրանսպորտային միջոցը վարել է ոչ սթափ վիճակում, որի համար Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 126-րդ հոդվածի 2-րդ մասի հիման վրա վերջինս ենթարկվել է վարչական պատասխանատվության՝ զրկվելով տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքից մեկ տարի ժամկետով:

Ամփոփելով վերոգրյալ իրավական և փաստական վերլուծությունները՝ գտնում ենք, որ Վերաքննիչ դատարանը, բավարարելով վերաքննիչ բողոքը և մերժելով հայցը, կայացրել է գործն ըստ էության ճիշտ լուծող դատական ակտ: Հետևաբար, սույն գործով անհրաժեշտ էր կիրառել ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 169-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով սահմանված՝ ստորադաս դատարանի դատական ակտն անփոփոխ թողնելու Վճռաբեկ դատարանի լիազորությունը՝ սույն հատուկ կարծիքում շարադրված պատճառաբանություններով:

ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐ

Ք. ՄԿՈՅԱՆ

Լ. ՀԱԿՈՒՅԱՆ